

ми значні колекції антропологічного (зокрема скіфської доби) та палеозоологічного матеріалу, які нині активно досліджуються відповідними фахівцями.

Крім того, археологи Запорізького університету підтримують активні наукові зв'язки з колегами, фахівцями з наукових установ як ближнього, так і дальнього зарубіжжя (Німеччини, Болгарії, Румунії, США, Польщі, Словаччини та ін.). Колекції Мамай-Гори привертають увагу закордонних фахівців, які приймають участь у їх обробці.

Матеріали конференцій та польових досліджень знаходять місце на сторінках різних видань, з яких широке наукове визнання вже має збірник наукових праць «Древности степного Причорноморья и Крыма» (з 1999 р. — «Старожитності степового Причорномор'я та Криму»), ювілейний, 20 вип. якого найближчим часом з'явиться на полицях бібліотек.

Рис. 4. Розкопки на Мамай-Горі. Робочий момент

Це дає нам можливість чекати на нові знахідки і нові, вельми важливі для археологічної науки, видання. Отже, нам залишається тільки привітати з ювілеєм усіх мамай-горців і побажати їм творчої наснаги та подолання усіх труднощів, які є незмінними супутниками усіх археологічних експедицій.

*В.Ю. МУРЗІН,
доктор історичних наук,
професор Мелітопольського інституту
державного та муніципального управління*

С.Б. Буйських

УВІЧНЕННЯ ПАМ'ЯТІ Л.М. СЛАВІНА

Ім'я Лазаря Мойсейовича Славина (1906—1971) займає достойне його діяльності місце як в історії Інституту археології НАНУ, так і загалом в історії нашої науки, в історії Київського національного університету ім. Т.Г. Шевченка та в історії Національної Академії наук України.

За своє, на жаль, не дуже довге земне життя він встиг зробити дуже багато. Він був директором Інституту археології АН УРСР у найтяжчі для нього і всієї країни роки (1939—1945), а надалі (1945—1950) був заступником директора з наукової роботи. З 1939 по 1946 рр. він також активно працював на посаді Вченого секретаря Відділення суспільних наук АН УРСР. Л.М. Славін був засновником, першим і багато років (1944—1970) незмінним завідувачем кафедри археології Київського універ-

Фото 1. Меморіальна дошка на честь Л.М. Славина

ситету, одночасно будучи керівником сектору скіфо-античної, а згодом відділу античної археології Інституту. Він вів велику експедиційну роботу по дослідженню античного міста Ольвії та її сільської округи, керуючи Ольвійською експедицією впродовж 1936—

Фото 2. Учні Л.М. Славіна, що взяли участь у відкритті меморіальної дошки: Р.В. Терпиловський, С.І. Білоконь, П.П. Толочко

1971 рр. Відомий вчений був також одним з ініціаторів створення Одеського археологічного товариства і у 1959—1961 рр. обіймав посаду заступника голови його правління.

Л.М. Славіним було опубліковано 150 наукових праць з різних проблем археології, давньої історії, педагогіки, музеєзнавства, які увійшли до золотого фонду вітчизняної наукової літератури. Нарешті він був фундатором сучасної школи античної археології в Україні, виховавши три послідовних покоління вітчизняних вчених-антикознавців. Крім того, своїм вчителем його з повним правом вважали і вважають усі випускники кафедри археології КНУ, які склали потужну і надійну основу наукових сил Інституту та інших осередків розвитку археологічної науки в Україні. До речі, як свого вчителя його пам'ятають і шанують також ті, хто не спеціалізувався на археології, а після університету вибрав інші шляхи у житті і науці.

Учні вдячно пам'ятають свого великого вчителя. Свого часу, до 90-річчя від дня народження Л.М. Славіна ними були проведені плідні наукові читання та підготовлено спеціальний випуск інститутського часопису «Археологія». Про різнобічну насичену діяльність видатного дослідника красномовно свідчать і матеріали, спеціального випуску цього ж часопису, підготовлені до сторіччя від дня народження вченого.

Нещодавно в Києві відбулась знаменна подія, яка продовжила і ніби увінчала низку цих добрих меморіальних заходів, присвячених видатному вченому-археологу, талановитого педагога та чудового організатора науки в Україні.

30 листопада 2017 р. у 46-ті роковини від дня, коли перестало битися серце визначного вченого, на будинку по вул. Михайла Коцюбинського, 9, де колись жив і творив

Л.М. Славін, було урочисто відкрито присвячену йому меморіальну дошку. Ця подія збила разом чимало колишніх випускників кафедри археології, сьогоднішніх її викладачів, представників Інституту археології НАНУ, Інституту історії НАНУ та інших установ.

Розпочав пам'ятний захід учень Л.М. Славіна, випускник кафедри 1960 р. академік, директор Інституту археології у 1987—2017 рр. П.П. Толочко, який у своєму виступі яскраво окреслив життєвий та науковий шлях Л.М. Славіна і поділився своїми живими спогадами про нього. Зі словами вдячності, великої поваги і пам'яті про свого вчителя — не тільки як вченого і педагога, а й як надзвичайно доброзичливу, людяну і глибоко інтелігентну людину доволі емоційно звернулись — заступник директора Інституту археології НАНУ, член-кореспондент НАНУ, д. і. н., професор Г.Ю. Івакін, зав. відділу енеоліту-бронзового віку Інституту д. і. н., професор В.В. Отрошенко, завідувач кафедри археології і музеєзнавства КНУ ім. Т.Г. Шевченка, д. і. н., професор Р.В. Терпиловський, провідний науковий співробітник Інституту історії НАНУ, д. і. н., лауреат Національної премії ім. Т.Г. Шевченка С.І. Білоконь, професор МАУП, д. і. н. І.Л. Гошуляк, однокурсниця П.П. Толочка, ст. бібліограф Наукової бібліотеки КНУ ім. Т.Г. Шевченка В.О. Чумаченко, к. і. н. С.Б. Буйських та завідувач Археологічного музею КНУ ім. Т.Г. Шевченка Л.Г. Самойленко.

До речі, саме завдячуючи багаторічній, послідовній та енергійній діяльності останньої (за активної підтримки декана історичного факультету КНУ, д. і. н., професора І.К. Патриляка та зав. кафедри археології, д. і. н., професора Р.В. Терпиловського), цей захід з області

захмарних планів і добрих намірів був нарешті втілений у реальність. Ідея і концепція меморіальної дошки належить Л.Г. Самойленко, а художнє втілення — київській художниці, колишній випускниці кафедри археології КНУ — Надії Сокольчук.

Слід підкреслити, що на відкритті меморіальної дошки Л.М. Славина, окрім згаданих вище, були присутні також — зав. відділу археології кам'яного віку ІА НАНУ, д.і.н., професор Л.Л. Залізник, д. і. н. М.В. Скржинська, наукові співробітники відділу античної археології ІА НАНУ к.і.н. О.Г. Кузьміщев, к. і. н. М.В. Новіченкова, м. н. с. А.В. Івченко, колишній співробітник відділу В.І. Назарчук, зав. науковим архівом ІА НАНУ О.В. Каряка та його співробітники: Г.О. Станицина, Д.В. Черкаська, І.А. Цеунов, доцент кафедри археології КНУ, к. і. н. С.М. Рижов, колишня співробітниця кафедри Є.А. Линьова, колишня креслярка Ольвійської експедиції у 1968—1971 рр. О.О. Тимошенко, студенти і аспіранти КНУ та інші.

Насамкінець хочу окремо відмітити присутність на заході молоді і той факт, що одна з її представників Д.В. Черкаська в січні 2018 р. успішно захистила дисертацію на здобуття наукового ступеню кандидата історичних наук за темою: «Наукова і педагогічна діяльність археолога Л.М. Славина».

Завершився захід на кафедрі археології та музеєзнавства КНУ ім. Т.Г. Шевченка, де відбулось урочисте засідання пам'яті її засновника. Після цього гості кафедри — її колишні ви-

Фото 3. Виступ С.Б. Буйських

пускники та співробітники мали можливість у теплій атмосфері поділитись спогадами про свого вчителя у науці і житті — незабутнього Лазаря Мойсейовича Славина.

Нові публікації про Л.М. Славина:

- Буйських С.Б. До історії української школи античної археології. *Наукові студії*. Історико-краєзнавчий музей м. Винники. Львів, 2013, вип. 6, с. 13—18.
- Буйських С.Б., Бунятян К.П. Славин Лазар Мойсейович. *Інститут археології НАНУ. 1918—2014*. Київ, 2015, с. 296—299.
- Корпусова В.М. Лазар Мойсейович Славин — директор Інституту археології Академії наук України. *Археологія*. 2007, № 1, с. 31—39.
- Русяєва А.С. Основні аспекти історії Ольвії у працях Л.М. Славина. *Археологія*. 2007, № 1, с. 11—21.
- Самойленко Л.Г. Педагогічна діяльність професора Л.М. Славина. *Археологія*. 2007, № 1, с. 40—50.
- Черкаська Д.В. Наукова і педагогічна діяльність археолога Л.М. Славина. *Автореф. дис. ... канд. істор. наук*. Київ, 2017.

*С.Б. БУЙСЬКИХ,
кандидат історичних наук*